

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iv. An & quomodo vniuersale per operationem intellectus existat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

SECTIO IV.

An, & quomodo vniuersale per operationem intellectus existat.

EX tribus statibus, in quibus asserebam, posse naturam considerari, essentia, realis & obiectiue existentia, demonsttraui vnitatem vniuersalem non illi conuenire in statu essentia, nec in statu existentia realis; vnde superest vt conueniat illi solum in statu existentia obiectiue: quod vt declarem, tria mihi hoc loco præstanda sunt. Primò probandum, quod natura per operationem intellectus accipit vniuersalitatem: secundò, quod illa operatio sit abstractio, non formalis, sed obiectiua: tertio, quod sufficiat abstractio illa sine vlla comparatione.

§. I.

Vtrum natura fiat vniuersalis per operationem aliquam intellectus.

Ratio dubitandi est primò, quia omnis potentia supponit suum obiectum, non illud facit: vniuersale obiectum est intellectus: ergo intellectus supponit vniuersale, non illud facit. Deinde omnis existentia est singularitas: existentia obiectiua est vera existentia: ergo existentia obiectiua est singularitas. Neque dispar ratio est existentia realis & obiectiue; nam existentia realis idem est singularitas, quia terminat actionem singularem: existentia obiectiua terminat actionem singularem: ergo est etiam singularitas. Denique conceptus formalis habet vnitatem à conceptu obiectiui: ergo conceptus obiectiui non habet vnitatem à conceptu formali, alioqui dabitur circulus vitiosus inter duos illos conceptus. Conceptus videlicet formalis tendentia est ad terminum obiectiuum, tanquam in terminum; tendentia verò suam accipit vnitatem à termino, non terminus à tendentia.

Secundò si natura fieret vna per operationem intellectus, sequeretur quod natura eadem humana per diuersos conceptus à diuersis hominibus apprehensa, esset multiplex vniuersale, haberet enim plures vnitates vniuersales, quia conceptus formalis dat vnitatem conceptui obiectiui; sunt autem plures hinc conceptus formales: ergo & plures obiectiui, seu plura vniuersalia, & plures nature vniuersales.

Tertio illa natura eodem modo se habent quando vno conceptu apprehenduntur, quo se habebant ante: sed ante erant diuisa in plures: ergo & post sunt diuisa. Probatur maior, quia intellectus qui operatur immanenter, naturas quas concipit non immutat, sed quales illas inuenit, tales etiam relinquit.

Quartò debet intellectus apprehendere res vt sunt à parte rei, alioqui errabit: sed nature humanæ sunt à parte rei plures: ergo intellectus debet apprehendere illas vt plures; si autem apprehendit illas vt plures, non habent amplius vnitatem obiectiuam.

Dico primò, naturam fieri reuerà vniuersalem, idest vnā & aptam inesse pluribus per solam operationem intellectus, quando concipitur per vnicum conceptum formalem. Ita omnino habetur ex Aristotele lib. 5. Metaphys. textu 11. & lib. 10. Metaphys. textu 1. vbi inter varios modos vnitatis ponit vnum ratione ac intelligentiā, quod

111 3 vnum

indifferens est. Hæc propositio, *Natura secundum se non est determinata*, dupliciter intelligi potest: primò ita vt significet naturam non esse determinatam, & hoc est naturam esse negatiue indifferentem; quod conuenit nature secundum se: secundò ita vt significet naturam esse non determinatam, quod est naturam esse positiue indifferentem; quod negari conuenire nature secundum se sumptæ.

Instabis primò. Ex propositione negatiua de prædicato finito bene inferri potest affirmatiua de prædicato infinito, vt ait Philosophus: v.g. rectè dicitur, *Homo non est albus: ergo est non albus*. Hæc prædicatio, *Natura secundum se non est diuisa*, est vera: ergo hæc affirmatiua de prædicato infinito est vera, *Natura secundum se est non diuisa*.

Resp. illam regulam non valere in propositionibus reduplicatiuis, in quibus enunciatum aliquid de essentia rei; sed tantum veram esse in propositionibus simplicibus; v.g. non licet dicere, *Homo ex sua essentia non est albus: ergo ex sua essentia est non albus*. Hoc enim consequens falsum est. Ita similiter, quamuis vera sit hæc propositio negatiua, *Natura secundum se non est diuisa*, falsa tamen erit hæc: *Ergo natura secundum se est non diuisa*. In propositionibus tamen reduplicatiuis rectè licet ex affirmatiua inferre negatiuam, vt, *Homo ex sua essentia est non equus: ergo ex sua essentia non est equus*.

Instabis secundò. Ex duabus contradictoriis vna est vera, & altera falsa: sed determinatum & non determinatum, diuisum & non diuisum, sunt contradictoria: ergo eorum alterum conuenit nature secundum se.

Respondeo primò quidem ad minorem, non determinatum & non diuisum posse sumi vel positiue, seu infinite, prout scilicet sunt vna dictio; vel negatiue, prout duæ sunt dictiones. Si sumantur negatiue determinatum & non determinatum, diuisum & non diuisum, contradictorie opponuntur: si autem sumantur infinite, non opponuntur contradictorie, sed contrarie tantum, quia vtrumque extremum positiuum est. *Natura secundum se est non determinata, non diuisa negatiue, sed non positiue*.

Deinde respondeo ad maiorem: ex contradictoriis vna necessariò est vera, & altera falsa, quando illæ sumuntur absolute sine reduplicatione, concedo; quando sumuntur cum reduplicatione; nego; datur enim medium inter contradictoria sumpta cum reduplicatione, v.g. homo absolute vel est albus, vel non est albus; sed cum reduplicatione, quatenus homo & secundum se, nec est albus, neque non albus; quia sæpe fit vt neque forma, neque negatio sit essentialis alicui nature.

Instabis tertio: nulla res esse potest vna nisi negatiue; vnitatis enim negatio est: ergo si natura secundum se vna est negatiue, est verè vna.

Resp. vnitatem nihil superaddere ipsi enti præter negationem; quæ negatio dicitur conuenire alicui positiue, cum licet affirmare negationem illi conuenire. Tunc autem dicitur conuenire negatiue, quando non licet affirmare illam rei conuenire, neque illius oppositum. Illud ergo positiue non cadit supra negationem, sed cadit supra modum, quo illa conuenit subiecto, de quo affirmatur.

unum tribuit vniuersali. Idem docetur ab Augustino variis locis, & à Damasceno *lib. 1. fidei, c. 11.* ubi ait naturas singularium sola ratione unum esse. Sequuntur eandem sententiam S. Thomas *lib. de ente & essentia, cap. 4. opusculo 42. cap. 9. 1. 2. quasi. 17. art. 4.* Alensis, Suarez, Valquez, & alij, tum veteres, tum recentiores Philosophi, & sequitur ex precedentibus: si enim datur omnino aliquod vniuersale, quod tamen à parte rei non existit, reliquum duntaxat est vt per solam intellectus operationem existat.

Ratio ergo est, quia natura per operationem intellectus fit vniuersalis, si fiat vna & apta inesse pluribus: sed per operationem intellectus natura quæ à parte rei est multiplex, fit vna & apta inesse pluribus: ergo natura fit verè vniuersalis per operationem intellectus. Minor duas habet partes.

Natura per intellectum fit vna.

Primo enim, quod natura fiat verè vna eo ipso quod concipitur per vnicum conceptum intellectus, solà eget explicatione. Natura v. g. humana est à parte rei diuisa in plures naturas participantem idem nomen, & rationem omnino similem; Petrus enim suam habet propriam humanitatem, quæ non est humanitas Pauli. Sed hæc tamen humanitates conueniunt in eo, quod idem habeant nomen, & quod sint inter se similes secundum idem significatum huius nominis, *humanitas*. Itaque à parte rei natura humana est plures naturæ nominis eiusdem & rationis: sed nihilominus intellectus noster naturam humanam, quæ à parte rei ita est diuisa in plures naturas, reddit indiuisam hoc ipso quod humanitatem Petri, Pauli & aliorum vnicò conceptu formali apprehendit, vel definit vna definitione propter similitudinem, quam in illis præsupponit, tanquam fundamentum. Quamuis diuisa à parte rei sint naturæ humanæ, tamen beneficio intellectus accipiunt indiuisiōem, quatenus sunt vnus conceptus obiectiuus terminans vnum conceptum formalem, ex quo

Ratio sic formatur. Quidquid à parte rei multiplex est, & terminat vnicum conceptum formalem intellectus propter similitudinem, incipit esse vnum per intellectum: sed natura humana, quæ à parte rei est multiplex in indiuiduis, terminat vnum conceptum formalem intellectus propter similitudinem, quam habent inter se indiuidua; quæ similitudo fundamentum est illius conceptus formalis vnus: ergo per intellectum incipit esse vna, quando concipitur per vnum conceptum formalem intellectus.

Fit communicabilis pluribus.

Secundò, quod natura fiat etiam apta communicari pluribus per operationem intellectus, probatur, quia proprius effectus differentie indiuidualis est ita determinare naturam, vt illi repugnet multiplicari: ergo sublata differentia indiuiduali per intellectum, tollitur tota repugnantia ad multiplicationem: si ergo à parte rei existeret aliqua natura sine vlla huiusmodi differentia indiuiduante, sine dubio illa esset apta inesse pluribus: sed per intellectum natura concipitur sine differentiis indiuiduantibus: ergo per operationem intellectus natura fit apta inesse pluribus, saltem in sensu diuiso, idest definens esse vna.

Solutio primæ dubitationis.

Ad primam respondeo distinguendo maiorem: omnis potentia supponit suum obiectum fundamentaliter saltem, concedo; supponit formaliter, nego. Ante operationem ergo intellectus vniuersale in rebus existit fundamentaliter, non existit formaliter. Deinde verum est, quod omnis existentia realis est singularitas; existentia verò so-

lùm obiectiua non est singularitas, quia licet terminet actionem singularem, vt est terminus intrinsecus, non terminat tamen actionem singularem vt terminus extrinsecus. Denique conceptus formalis habet vnitatem à conceptu obiectiuo habente vnitatem fundamentalem, idest talem conuenientiam, & similitudinem, vt propter eam possit fundare vnum conceptum formalem; non habet vnitatem à conceptu obiectiuo habente vnitatem formalem.

Ad secundam concedo, naturam humanam conceptam per plures conceptus formales habere plures vniuersalitates, sed nego illam esse pluram vniuersalia; sicut paries, qui à multis oculis per plures visiones videtur, non est multiplex paries visus: at qui haberet plura lumina non esset multiplex lucidum. Ratio est, quia concreta ita non multiplicantur ad multiplicationem formarum, à quibus desumitur denominatio, sed ad multiplicationem subiectorum: ille v. g. qui plures haberet Episcopatus, non esset plures Episcopi, quamuis plures esset Episcopos. Debent ergo multiplicari subiecta vt multiplicetur concretum. Natura est quasi subiectum vnitatis vniuersalis, eo modo quo paries est subiectum visionis; non quidem subiectum in hæsiōis, sed denominationis: unde licet natura plures habeat vniuersalitates, non est tamen plura vniuersalia.

Ad tertiam respondeo naturas illas eodem modo se habere intrinsecè & in se ipsis, quando vno conceptu concipiuntur, quo se habebant antè, sed non eodem modo se habent extrinsecè ac denominatione; nam quamuis illæ non accipiunt intrinsecam vllam vnitatem, neque mutantur in se ipsis, quatenus existunt realiter, quando vno conceptu concipiuntur, mutantur tamen extrinsecè, ac obiectiue, accipiuntque à cognitione denominationem quam non habebant prius.

Ad tertiam respondeo posse duobus modis apprehendi res vt sunt. Primo apprehendendo omnia attributa, quæ sunt in illis; si apprehendantur v. g. Petrus vt est homo, & vt est talis homo. Secundò ita vt apprehendantur secundum aliquod attributum, quod verè illis conueniat. Maior argumenti, si primo modo intelligatur, falsum est intellectum errare quoties non intelligit res vt sunt, apprehendo in illis totum id quod habent; quamuis enim non apprehendam in Petro hanc humanitatem, sed solum humanitatem, non propterea erro, iuxta vulgatum illud axioma, quod Abstrahentium non est mendacium; sed concipio rem inadæquatè: sicut visus non errat videndo pomum vt coloratum, non videndo vt odoriferum. Si autem posteriori modo intelligatur hæc maior, concedi debet, quia intellectus in Petro & Ioanne potest apprehendere solum attributum hominis, non attingendo attributum indiuiduationis, ratione cuius Petrus & Paulus sunt plures. Tunc ergo intellectus non apprehendet naturam humanam vt plures, licet sit à parte rei multiplex, quamuis etiam tunc non apprehendat naturam humanam vt vnam reduplicatè; tamen hoc ipso quod eam non apprehendit vt multiplicem, natura illa quatenus concepta vnicò conceptu, sortitur vnitatem obiectiuam per denominationem extrinsecam, vt modò clarius exponetur.

S. II.

Verum operatio intellectus, quā fit vniuersale, sit abstractio naturae à singularibus.

Abstractio quid sit.

Abstractere, vt saepe dixi, est cogitare vnum non cogitato alio, quod est realiter illi coniunctum, & cum eo identificatum: v.g. si cogitem naturam humanam, quae realiter non est separata ab haecceitate Pauli, Ioannis, Iacobi, non cogitando illas haecceitates formaliter, dicor abstractere. Quare ergo vtrum operatio illa intellectus, quā natura fit indiuisa, & tamen communicabilis, sit actio illa, quā intellectus cognoscit naturam, non intellectā vllā singularitatem, cum qua tamen realiter vnum est.

Prima dubit.

Ratio verò dubitandi multiplex omnino & difficilis est; primò enim argumentor. Natura abstracta à Petro semper est natura illa, quae realiter est in Petro, alioqui non posset predicari de Petro: sed natura, quae est in Petro, est singularis, neque potest esse in multis, aut de illis predicari: ergo natura abstracta non est vniuersalis, sed est verè singularis. Deinde natura abstracta est realiter natura omnium hominum; potest enim de omnibus hominibus predicari: sed quod est realiter natura hominum, non potest predicari de Petro, nisi velis Petrum esse omnes homines: ergo natura abstracta non potest predicari de Petro, neque de Paulo, sique non est vniuersalis. Denique id quod potest attribui Petro, est natura solius Petri: natura abstracta per se potest attribui Petro: ergo est natura solius Petri. Probatur maior. Id quod est realiter natura Pauli, non potest realiter attribui Petro: ergo id quod potest attribui Petro, est natura solius Petri. Confirmatur. Illud solum potest attribui Petro, quod est in Petro: natura solius Petri est in Petro: ergo natura solius Petri potest attribui Petro: ergo id quod potest predicari de Petro, est natura solius Petri.

Secunda dubit.

Secundò, si natura humana abstracta est vna, & potest predicari de Petro, Paulo, Iacobo, sequitur quod vna & eadem natura potest predicari de Petro, Paulo, Iacobo: consequens absurdum est, si enim vna & eadem natura potest de illis predicari, sequitur quod in illis vna est & eadem natura, sique Petrus, Paulus, & Iacobus sunt vnus homo. Deinde natura abstracta à Petro semper manet similis naturae Pauli: ergo semper manet multiplex. Denique si id quod potentia est natura Petri, est etiam potentia natura Pauli, sequitur quod Petrus & Paulus sunt potentia vnus homo.

Tertia dubit.

Tertiò implicat idem realiter intrinsecè predicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum non conuenire realiter identice in illo: ergo si omnino eadem natura predicatur de Petro & Paulo, sequitur quod eadem res identificatur cum Petro & Paulo, sique illi identificantur inter se: ergo non totum quod correspondebat in illa natura abstracta potest predicari de Petro, & Paulo simul.

Necessitas abstractionis.

Dico secundò operationem illam intellectus, per quam fit vniuersale, necessariò esse abstractionem naturae ab omnibus singularibus; id est, eam operationem, quā cogitatur natura, non cogitatis vllis singularibus indiuiduis. Cogitas v.g. naturam humanam, animal rationale, non cogitando Petrum, Paulum, &c. hoc est naturam esse vniuersalem. Ita omnino consent illi omnes, qui volunt vniuersale fieri per intellectum.

A Ratio est, quia vt natura fiat vniuersalis, vna videlicet & apta inesse pluribus, debet exui sua singularitate; si enim manet singularis, non est vniuersalis: sed natura non potest exui sua singularitate, nisi per operationem intellectus, quā cogitur sine singularitate, id est per abstractionem: ergo vt fiat vniuersale, debet fieri abstractio naturae à singularibus. Deinde natura tunc fit vniuersalis, quando fit vna & communicabilis pluribus: sed natura fit vna & communicabilis pluribus per abstractionem à singularibus, quia per eam exiit sua pluralitas, & sua incommunicabilitas; sola enim singularitas naturam multiplicat, & reddit incommunicabilem: ergo per abstractionem natura fit vniuersalis.

Solutio primae dubit.

B Ad primam respondeo concedendo nunc illam maiorem, de qua tamen postea videro: natura abstracta à Petro est semper realiter illa eadem natura, quae realiter est in Petro; fateor enim nunc esse illam, saltem inaduate. Distinguo autem illam minorem: natura quae realiter est in Petro, est singularis, adaequate spectata, prout est in Petro, concedo; spectata inaduate, prout abstracta est à Petro, nego: quando enim abstracta est à Petro, non est amplius singularis, nec solius Petri propria; sed est communis omnibus.

Deinde distinguitur illa maior: natura omnium hominum non potest attribui Petro, manens natura omnium hominum, seu in sensu composito, concedo; desinens esse natura omnium hominum, seu in sensu diuiso, nego. Natura enim quandiu est abstracta, est natura omnium hominum; sed cum Petro attribuitur, desinit esse natura omnium hominum, sed fit propria Petri. Destruitur enim vniuersale per actualem predicationem, vt docebo sect. sequenti.

Natura omnium hominum non potest attribui Petro.

C Denique negatur altera illa maior: Illud quod potest attribui Petro, est natura solius Petri. Ad probationem distinguitur eodem modo ac supra, id quod est realiter natura Petri vel Ioannis in sensu composito, id est manens natura Petri vel Ioannis, non potest attribui Paulo, concedo; non potest in sensu diuiso, id est desinens esse natura Petri vel Ioannis, nego. Ad confirmationem conceditur totum illud argumentum: illud solum potest attribui Petro, quod est in Petro, &c. sed distinguo illam vltimam consequentiam: ergo illud quod est in Petro, est natura solius Petri in sensu composito, quando de illo predicatur, concedo; in sensu indiuiso, seu quando natura est abstracta, & nondum predicatur, nego. Natura verò abstracta non actu predicatur, sed potest predicari, & in eo statu est natura Petri & Ioannis, atque adeò vniuersalis.

D Ad secundam semper eadem recurrit distinctio. Si natura abstracta est vna, & potest predicari de Petro, Paulo, Iacobo, in sensu composito, seu manens vna, sequitur quod vna natura potest de illis predicari, concedo: si potest in sensu diuiso, seu desinens esse vna, & incipiens esse multiplex, nego: natura quandiu est abstracta, est vna, & tribui potest omnibus indiuiduis; sed statim ac tribuitur, desinit esse abstracta, & fit multiplex.

Solutio secundae dubit.

Deinde nego naturam abstractam à Petro manere semper similem naturae Pauli; natura enim in statu abstractionis, natura est ipsius etiam Pauli, & omnium hominum. Neque dicas: ergo Petrus & Paulus habent naturam, & sunt vnus homo; hoc enim distinguo: Vnam habent naturam in statu abstractionis, concedo; in statu contra-

Natura abstracta à Petro non est similis naturae Pauli.

tionis, nego. Vnde non sequitur, quod sint vnus homo; natura enim in illis non reperitur in statu abstractionis, sed in statu contractionis. Dices iterum: Implicat vt aliquid simul sit natura Petri, & Ioannis. Iterum distingo: implicat vt aliquid in statu abstractionis simul sit natura Petri & Ioannis, nego; implicat vt aliquid in statu contractionis simul sit natura Petri & Ioannis, concedo. Si vrgeas rursus: Id quod est natura Petri, non est natura Pauli, distingo pariter; id quod est natura Petri sumptum in statu contractionis, non est natura Pauli, concedo; sumptum in statu abstractionis mentalis, nego. Ratio est, quia id quod in statu abstractionis mentalis est natura Petri, non est nisi potentia natura Petri, non autem actu; quia scilicet est indifferens vt tribuat Petri & Paulo.

Eadem natura non est actu natura Petri & Pauli.

Denique distingo hanc consequentiam: si id quod est potentia natura Petri, esset potentia natura Pauli, Petrus & Paulus essent vnus homo; si id quod est potentia natura Petri, esset potentia natura Pauli in sensu composito, seu manens natura Petri, Petrus & Paulus essent vnus homo, concedo; si in sensu diuiso, id est non manens, sed desinens esse natura Petri, nego. Quia distinctione tota hæc doctrina de se obscurissima explicatur satis clarè.

Solutio tertie dubitat.

Ad tertiam piget idem sapius repetere; implicat enim vt vnum & idem manens vnum & idem intrinsecè prædicetur de Petro & Paulo; sed prædicari potest desinens esse vnum & idem.

S. III.

Qualis sit abstractio illa, quæ sit vniuersalis, verum videlicet sit formalis, an obiectiua.

Verum posito quod abstractio sit operatio, per quam natura fit vna & communis pluribus, grauem mouent controuersiam noui Nominales, & contendunt eam abstractionem esse nullo modo posse obiectiuam; omnes enim huiusmodi præcisiones execrantur, vt ostendebam initio secundæ dubitationis, ex qua sanè constat, totam eorum doctrinam vanam omnino esse, verarique in sola nominum æquiuocatione; quam si discussis, euanesceat illic quidquid ipsi vani afferunt, vt constare facile potest ex ibi disputatis, & ex dictis in tractatu de Deo. Nunc ergo iis omis, quæ ibi attuli, ea solum attingo, quæ ad vniuersalem spectare possunt, per quod potissimum illi contendunt damnari præcisiones obiectiuas.

Prima difficultas.

Ratio ergo dubitandi sit primò, quia præcisio, per quam fit vniuersale, non est obiectiua, sed formalis tantum, si actus intellectus, per quem homo constituitur actu indiuisus, attingat immediatè Petrum & Paulum: sed actus ille, per quem homo constituitur indiuisus, attingit immediatè Petrum & Paulum: ergo ille actus est præcisio formalis, non obiectiua. Minorem probat Hurtadus multipliciter. Primò sic. Per actum vniuersalem necessariò debet attingi fundamentum vniuersalitatis: illud fundamentum sunt Petrus & Paulus, quatenus sunt similes: ergo per actum vniuersalem attinguntur Petrus & Paulus, prout sunt similes. Secundò probat: Diuisio & indiuisio rei versantur immediatè circa rem eandem; sed diuisio hominis versatur immediatè circa Petrum & Paulum: ergo indiuisio, siue vnitas vniuersalis versatur immediatè circa Petrum & Paulum. Tertiò probat: Omne indiuisum diuisibile

nihil est præter partes, & earum indiuisiorem; totum enim indiuisum nihil est præter partes, & earum indiuisiorem: sed vniuersale est totum ali-quod diuisibile: ergo vniuersale nihil est præter partes, & earum vnionem. Illæ partes sunt immediatè Petrus & Paulus: ergo vniuersale nihil est præter Petrum & Paulum. Quartò probat: Quoties homo diuiditur in Petrum & Paulum, eo fit præcisè quod Petrus & Paulus clarè cognoscuntur: ergo quando manent indiuisi, eo præcisè manent, quia immediatè attinguntur per actum confusum; actus enim clarus & confusus tribuunt suis obiectis immediatis oppositis denominationes. Quintò denique probat: Sicut actus definiti, cum v.g. dicitur homo, attingit immediatè, sed confusè partes definitionis, animal v.g. & rationale, quas easdem attingit immediatè & clarè ipsa definitio; similiter actus diuisi attingit confusè & immediatè partes diuisionis, quas easdem clarè attingit diuisio.

Secundò, omne quod est verè ac immediatè prædicabile de Petro & Paulo, est verè ac immediatè Petrus & Paulus, cum quibus nihil esse potest idem præter ipsos: sed immediatum obiectum actus vniuersalis, v.g. homo, est immediatè prædicabile de Petro & Paulo: ergo immediatum obiectum actus vniuersalis est Petrus & Paulus. Deinde obiectum actus vniuersalis non est adæquatè prædicabile de solo Petro: neque adæquatè de solo Paulo: ergo obiectum illud adæquatè

ac immediatum constat pluribus partibus, quarum vna de Petro prædicatur, altera de Paulo: ergo immediatum obiectum actus vniuersalis est Petrus & Paulus. Probo antecedens: nihil esse potest idem realiter cum Petro, quod sit realiter idem cum Paulo: ergo nihil prædicari potest realiter de Petro, quod realiter & adæquatè prædicari possit de Paulo. Similiter illa, quæ identificantur cum tertio, identificantur inter se: homo & brutum identificantur cum ratione animalis, quæ de illis potest prædicari: ergo identificantur inter se. Denique quod constituitur ex multis realiter diuersis, non potest identificari cum quolibet eorum: vniuersale constituitur ex multis diuersis: ergo non potest identificari cum quolibet eorum.

Tertiò illud quod non est tale nisi per denominationem à cognitione, non respondet cognitioni ex parte solius obiecti specificatiue sumpti, sed tantum ex parte obiecti sumpti reduplicatiue: atqui totum quod respondet actui, quo fit vniuersale, est vnum per denominationem à cognitione intellectus: ergo nulla ratio vna respondet illi cognitioni ex parte solius obiecti specificatiue sumpti; sed sola singularia confusè cognita prout sunt similia. Probat maior. Illud quod ex parte solius obiecti responderet cognitioni, non includit cognitionem, neque ab illa dependet: sed quod est tale per cognitionem, includit cognitionem, & ab illa dependet: ergo illud quod est tale per cognitionem, non respondet cognitioni ex parte solius obiecti. Confirmatur primò. Quando homo est cognitus, illud quod ex parte obiecti responderet cognitioni est solus homo, non autem homo reduplicatiue vt cognitus, alioqui cognitio corresponderet sibi ipsi: ergo id quod ex parte obiecti responderet cognitioni, non est tale per cognitionem. Confirmatur secundò. Vnitas vniuersalis, quæ pendet à cognitione intellectus, non pendet ab ea tanquam à causa efficiente, quia cognitio nihil efficit in obiecto cognito; sed pendet

pendet à cognitione tanquam à causa formali: ergo illa vnitas non se tenet formaliter ex parte obiecti, sed est vnitas tantum cognitionis, non autem vnitas alicuius obiecti. Probo consequentiam. Cognitionis non se tenet ex parte obiecti: sed ratio formalis illius vnitatis est cognitio: ergo ratio formalis illius vnitatis, siue illa vnitas, non se tenet ex parte obiecti.

Quarta difficultas.

Quarto in vniuersali sunt duo, materiale & formale: vt vniuersale dicatur vnum aptum prædicari de pluribus, oportet vt prædicetur de illis pluribus tum secundum materiale, tum secundum formale: consequens absurdum est, quia sic natura & cognitio prædicarentur de Petro: ergo id quod est vniuersale, non se tenet ex parte solius obiecti. Similiter si vniuersale, vt est genus, habet sub se inferiora, necesse est vt ratio generis vniuersalis conueniat inferioribus, sicque illa sint vniuersalia; quia ratio superior debet conuenire inferioribus, de quibus prædicatur, & sic processus erit infinitus; quia sub illis erunt inferiora vniuersalia, & iterum sub aliis in infinitum.

Affertio, quid sit præcisio obiectiua.

Dico tertio, operationem illam, quæ natura fit vna & apta inesse pluribus, esse abstractionem obiectiuam, per quam cognoscitur vna ratio communis pluribus, non cognitio formaliter singularibus: non est autem abstractio formalis, per quam cognoscantur formaliter confusè omnia singularia. Hæc est receptissima opinio, tum antiquiorum, tum recentiorum sententia, præter veteres Nominales, & paucos alios, qui hoc ætuo doctrinam eorum inuicere voluerunt in scholas: meritò autem Suarez, vt aliàs monui, lib. 8. de Trinit. damnat eos.

Quid autem intelligant illi nomine præcisionis formalis, aut obiectiue, non repeto, quia satis dixisse videor initio disputationis secundæ.

Prima probatio.

Rationes eadem illæ sunt primò quibus probabam eo loco, quod intellectus habet vim cogitandi vnā formalitatem alicuius obiecti, non cogitata formaliter, sed identicè tantum alia formalitate obiecti eiusdem, licet realiter omnino identificata: dico enim v. g. quod homo est similis bruto, quatenus est sensitiuus; & dissimilis, quatenus est intellectiuus; cum enim sit huiusmodi propositio, cogitatur sensitiuum hominis, non cogitato formaliter intellectiui: & cum cogitatur intellectiuium, non cogitatur formaliter sensitiuum, alioqui homo esset bruto similis, prout est intellectiuus; & esset dissimilis, quatenus est sensitiuus. Vide alia, quæ ibi attuli, ex quibus argumentor.

Si potest intellectus cogitare naturam Petri non cogitata formaliter eius singularitate, actio intellectus, quæ fit natura vniuersalis, non est præcisio solum formalis, quæ cogitentur formaliter & immediate singularia in seipsis, sed est præcisio obiectiua, quæ cogitur vna formalitas, non cogitata formaliter altera ipsi identificata: sed intellectus, vt probavi, habet eam vim distinguendi per rationem res identificatas realiter: ergo actio intellectus quæ fit vniuersale, non est præcisio formalis, sed obiectiua.

Secunda probatio.

Secundò probatur iisdem rationibus, quibus Sect. 2. huius questionis demonstrabam dari vniuersalia in essendo, id est naturas verè vniuersales; non autem vniuersalia solum in significando, id est non solas voces, quæ significant plura. Si autem cognitioni facienti vniuersale nulla responderet ratio vna obiectiue, nulla daretur natura vna, & apta esse in pluribus, id est nullum vniuersale in

essendo: ergo cognitioni facienti vniuersale respondere debet ratio aliqua vna, non autem sola singularia. Probatur minor, quia in vniuersali nihil reperiri potest præter cognitionem & obiectum cognitum: cognitio non est vniuersalis, obiectum cognitum non est vnum aptum inesse pluribus: sed sola singularia cognoscuntur: ergo nullum datur vniuersale in essendo.

Tertia probatio sit facilis & clara responsio ad rationes quas multiplicat aduersarij, vt præcisiones istas obiectiuas sepeliant, sed irritò semper conatu, vt patet ex alijs dictis, & patebit clariùs ex dicendis.

Tertia probatio.

Ad secundam enim, cuius tota vis in eo est, quod actus intellectus, quo fit vniuersale, debeat immediate attingere singularia; respondeo singularia posse immediate attingi, vel vt sunt singularia, id est secundum hæcceitates; vel secundum rationem naturæ obiectiue vnā. Actus ille intellectus, per quem homo constituitur indiuisus, non attingit immediate indiuidua secundum hæcceitates, sed secundum solam rationem naturæ, quæ à parte rei est multiplex: sed vna est obiectiue, id est ille actus est abstractio verè obiectiua, non formalis tantum. Eademque distinctio sufficit ad soluendas quinque probationes illius maioris, vnde piger eam toties repetere: v. g. illud per actum vniuersalem constituitur indiuisum secundum hæcceitates, quod est à parte rei diuisum, nego; constituitur indiuisum secundum naturam vnā, concedo. Similiter attingitur fundamentum vniuersalitatis secundum rationem naturæ, non secundum hæcceitates. Diuisio & indiuisio rei versantur circa idem sub eadem formalitate, nego; sub diuersa formalitate, concedo. Nam indiuisio circa solam versatur naturam, diuisio circa naturam & hæcceitates. Omne indiuisum diuisibile nihil est præter partes adæquatè sumptas secundum omnes formalitates, nego; præter partes sumptas inadæquatè secundum aliquam formalitatem, concedo; ideo vniuersale nihil est præter indiuidua sumpta secundum rationem naturæ.

Quando dicitur, quod totum diuisum continet illud totum quod dicunt membra diuidentia, verum est de toto actuali, & physico, quod est ante operationem intellectus; non est verum de toto potenciali, quod est dumtaxat per intellectum; nam ille vim habet præscindendi: vniuersale huiusmodi totum est, non continens formaliter totum quod habent partes. Reliqua non persequor, in quibus eadem solutio danda est.

Ad secundam recurrit etiam eadem distinctio: quod est verè ac immediate prædicabile de Petro & Paulo, est necessariò Petrus & Paulus realiter & à parte rei, concedo; formaliter & per intellectum, nego. Fateor naturam communem, quæ terminat actum vniuersalem, esse à parte rei Petrum & Paulum; sed formaliter tamen, quatenus cognita, non est Petrus & Paulus secundum hæcceitates. Idem erit si dicas, omne quod est verè prædicabile de Petro & Paulo, est Petrus & Paulus secundum naturam communem, non autem secundum hæcceitates. Deinde distingo illud antecedens. Obiectum actus vniuersalis non est adæquatè prædicabile de solo Petro, neque de solo Paulo, manens obiectum actus vniuersalis; & prædicabile de Paulo, siue, vt sæpe dixi, in sensu composito, concedo; desinens esse obiectum actus vniuersalis, & prædicabile de Paulo, siue in sensu diuiso, nego. Denique quod constituitur ex multis realiter diuersis, non potest identificari realiter

Solutio prima dubit. Quomodo attingantur singularia.

Solutio secundæ.

cum quolibet eorum, manens constitutum ex multis realiter diuersis; sed potest identificari desinens esse constitutum ex multis realiter diuersis: huiusmodi esse vniuersale sapientis dictum est.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam vt respondeatur, tollenda est magna æquiuocatio. Aduerto enim, eos qui dicunt fieri vniuersale per præcisionem obiectiuam, non dicere quod illi cognitioni respondeat aliquid ex parte obiecti, quod in se à parte rei sit vnum; nam quidquid responderet illi cognitioni, est in se à parte rei multiplex, & singulare, specificatiue sumptum. Dicunt igitur, quod illi cognitioni responderet aliquid, quod reduplicatiue sumptum, siue prout est obiectum, sit vnum per denominationem extrinsecam à cognitione intellectus; & illud formaliter non sunt hæcitates Petri & Pauli; sed ipsa ratio naturæ, quæ in se multiplex est; & dum ita cognoscitur, vna est extrinsecè, non autem intrinsecè. Vnde ad argumentum

Respondeo ad illam maiorem: illud quod non est tale nisi per denominationem à cognitione, non responderet cognitioni ex parte solius obiecti specificatiue sumpti, prout est res, concedo; ex parte solius obiecti prout est obiectum reduplicatiue, nego. Vnde nulla ratio in se, à parte rei vna responderet cognitioni, quæ sit vniuersale; sed responderet ex parte obiecti ratio, quæ vna est per denominationem ab operatione intellectus. Similiter quidquid responderet ex parte solius obiecti vt res est specificatiue, non includit cognitionem; quod autem vniuersale responderet cognitioni ex parte obiecti vt obiectum est reduplicatiue, includit cognitionem connotando illam extrinsecè; sicut homo cognitus, quatenus est in se, non includit cognitionem, sed reduplicatiue vt cognitus reuera illam includit, vt patet; debet enim connotare cognitionem. Ex quo patet solutio primæ confirmationis. Ad secundam autem concedo vnitatem vniuersalis pendere à cognitione tanquam à causa formali extrinsecè denominante; sic enim illa vnitatis se tenet ex parte cognitionis vt formæ denominantis; ex parte autem obiecti, tanquam rei denominatæ; & est vnitatis cognitionis intrinsecè tanquam formæ denominantis; vnitatis autem obiecti extrinsecè tanquam rei denominatæ: semper enim dixi vnitatem vniuersalem esse denominationem extrinsecam à conceptu intellectus.

Solutio
quartæ.

Ad quartam respondeo vniuersale esse aptum prædicari de multis secundum naturam substratam vniuersalitati, non secundum abstractionem, & formalitatem vniuersalis. Quod æquè valet in genere vniuersalis, sub quo sunt species participant rationem vniuersalis; genus enim vniuersalis prædicatur de inferioribus secundum substratum rationi communi, & genericæ ipsius vniuersalis.

SECTIO IV.

Verum ad vniuersale sufficiat abstractio sola sine ulla notitia comparatiua.

Notitia
compara-
tiua quid
sit.

Dixi ad vnitatem vniuersalem requiri abstractionem naturæ à singularibus, sed præteream contendunt plerique Philosophi, cognitionem etiam requiri, per quam eadem comparatur cum inferioribus, à quibus est abstracta, & de quibus prædicari potest. Comparisonem appellant actionem intellectus, per quam natura abstracta concipitur habere inferiora, & ad illa referri, cum tamen de facto non referatur, quia relatio realis est inter duo, quæ realiter distinguuntur; natura verò,

A & inferiora eius non distinguuntur, ideo ad illa non potest esse nisi relatio rationis, cuius cognitio est propriè notitia illa quam appellamus comparatiua.

Controuersia igitur est, vtum huiusmodi comparatio naturæ ad inferiora sit prorsus necessaria, vt natura sit formaliter vniuersalis.

Ratio verò dubitandi primò est, quia totum esse vniuersale est cognosci: sed totum esse vniuersale est esse vnum aptum inesse pluribus; ergo totum esse illius est cognosci vnum aptum inesse pluribus; sed non potest cognosci vnum aptum inesse pluribus, nisi per comparisonem: ergo vt fiat vniuersale, necessaria est comparatio.

Secundò illud est essentiale alicui, per quod illud definitur: sed vniuersale definitur per comparisonem cum pluribus: ergo comparatio necessaria est vt fiat vniuersale. Imò quod est respectum, includit comparisonem: vniuersale est aliquid respectum: ergo vniuersale includit essentialiter comparisonem. Denique quidquid conuenit naturæ per intellectum, debet cognosci ab intellectu: sed per solam abstractionem sine comparatione nõ cognoscitur vnitatis & aptitudo essendi in pluribus: ergo per solam abstractionem sine comparatione non conuenit naturæ per intellectum vnitatis & aptitudo essendi in pluribus: ergo per solam abstractionem natura non fit vniuersalis, cum non fiat vna & apta inesse pluribus.

C Tertio nulla res potest etiam directè cognosci sine sua essentia: sed vnitatis & aptitudinis est essentia vniuersalis: ergo sine vnitatis & aptitudinis cognitio non potest vniuersale. Denique illud est constitutum vniuersale, quod est illius distinctum: sed sola comparatio, non autem abstractio, distinctum est vniuersalium; genus enim, species, differentia, proprium, & accidens non distinguuntur nisi per ordinem ad diuersa inferiora; genus v.g. quod prædicabile sit de pluribus specie differentibus; species de numero differentibus. Imò risibilibus abstracta potest esse species, si comparatur cum hac numero risibilitate; & erit proprium, si comparatur cum Petro & Paulo: ergo videtur clarum, quod comparatio requiritur ad vniuersalitatem.

Dico quartò, comparisonem naturæ cum inferioribus omninò requiri, vt reflexè cognoscatur vniuersale iam factum, siue vt cognoscatur aliquid esse vniuersale: non requiri autem vno modo comparisonem, sed abstractionem sufficere vt fiat vniuersale.

Prima pars probatione non eget, sed explicatione. Potest videlicet dupliciter cognosci vniuersale: primò directè, secundò reflexè. Cognoscere directè vniuersale est cognoscere id quod est vnum aptum inesse pluribus, non cognoscendo tamen illud vniuersale esse vnum aptum inesse pluribus. Cognoscere reflexè vniuersale est cognoscere aliquid esse vnum aptum inesse pluribus, seu cognoscere aliquid habere vnitatem & aptitudinem vt sit in pluribus; quod est cognoscere vniuersale quatenus est vniuersale. Non est igitur difficile colligere, quare comparatio requiratur ad cognoscendum reflexè vniuersale; quia cognoscere explicitè vnitatem naturæ cum aptitudine vt sit in pluribus, est comparare naturam ad inferiora: hoc est cognoscere reflexè vniuersale: ergo non potest cognosci reflexè vniuersale, quin fiat comparatio, quæ non est aliud quàm cognoscere naturam cum ordine ad plura.

Secunda pars aduersarios plures habet ex Schola. Nam S. Thome & Scoti tenent eam Sotus q. 3. Suarez, & disp. 6. s. 6. Hurradus, Auerfæ, Arriaga, Toletus, Conimbricenses.

Ratio